

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หอยเชอรี่ (Golden Apple Snail) หรือหอยโข่งอเมริกาใต้ หรือหอยเป่าสีน้ำตาลจืด ชื่อวิทยาศาสตร์ *Pomacea canaliculata* Lamarck เป็นหอยฝาเดียวที่จัดอยู่ในวงศ์ Ampullariida ที่มีรูปร่างและลักษณะคล้ายกับหอยโข่งไทยแต่ตัวโตกว่า มีถิ่นกำเนิดอยู่ในทวีปอเมริกา ได้ถูกนำเข้ามาในประเทศไทยครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2525 โดยมีผู้นำเข้ามาจากประเทศญี่ปุ่นและฟิลิปปินส์ เพื่อเลี้ยงเป็นการค้า คือเลี้ยงขายเป็นหอยสวยงามในตู้ปลาและ เลี้ยงปริมาณมากเป็น ฟาร์มเพื่อส่งออกเป็นอาหาร แต่เนื่องจากประสบปัญหาเรื่องการตลาด ประกอบกับหอยเชอรี่สามารถเจริญเติบโตและสืบพันธุ์ได้รวดเร็ว จึงเพิ่มปริมาณมากและแพร่กระจายไปสู่แหล่งน้ำตามคลองและเกิดการระบาดของหอยเชอรี่ในท้องที่รอบๆกรุงเทพมหานครและแพร่กระจายต่อไปในลุ่มภาคกลาง (ศักดิ์ ศรีนิเวศน์ ม.ป.ป. :9) มีรายงานการระบาดของความเสียหายในนาข้าวของเกษตรกรเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ 2531 ในท้องที่ ต.ศรีษะจรเข้ น้อย อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ (ชมพูนุช จรรยา เพศและคณะ 2553:17) ปัจจุบันหอยเชอรี่ได้ระบาดแพร่กระจายไปทั่วประเทศและเป็นศัตรูตัวสำคัญที่สร้างความเสียหายให้กับข้าวและพืชน้ำในประเทศไทย เนื่องจากหอยเชอรี่จะเคลื่อนย้ายไปตามกระแสน้ำ ซึ่งหอยเชอรี่ตัวเต็มวัยที่มีอายุประมาณ 3 เดือน สามารถผสมพันธุ์วางไข่ได้ตลอดทั้งปี โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝนหอยเชอรี่สามารถวางไข่ได้ถึง 10-14 ครั้งต่อเดือน ไข่หอยมีสีชมพูเกาะติดกันเป็นกลุ่มๆละ 388 – 3,000 ฟอง ระยะเวลาไข่ 7-12 วัน ลูกหอยตัวเล็กๆ จะกินสิ่งอ่อนนุ่ม เช่น สาหร่ายเป็นอาหารและเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เมื่อหอยเชอรี่มีขนาด 1.6 เซนติเมตรก็เริ่มกัดกินต้นข้าวได้ (กรมการข้าว 2553: 1-2) ถ้ามีหอยเชอรี่ 8 ตัวต่อตารางเมตร หรือประมาณ 10,000-12,800 ตัวต่อไร่จะ สามารถกัดกินต้นข้าว ที่ปักดำใหม่ๆถึงระดับช่วงแตกกอให้หมดได้ภายในหนึ่งคืน (ศักดิ์ ศรีนิเวศน์ ม.ป.ป.:9)

ตำบลท่าลาดขาว อำเภอโคกชัย จังหวัดนครราชสีมา มีเนื้อที่ประมาณ 23,695 ไร่ โดยพื้นที่ส่วนใหญ่ร้อยละ 77.10 หรือ ประมาณ 18,268 ไร่ มีลักษณะราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบใช้ทำนา เกษตรกรสามารถทำนาได้ปีละ 2-3 ครั้งเนื่องจาก มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ได้แก่ ลำพระเพลิง ห้วยตะขบ ห้วยมันแต ห้วยน้ำปัก ห้วยอรุณ คลองตะลุ คลองไชโย และ บึงพระ นอกจากนี้ยังมี

ระบบน้ำชลประทานขนาดใหญ่ ได้แก่ เขื่อนลำเพ็ญ มีพื้นที่รับประโยชน์ 3,588 ไร่ (ร้อยละ 15.14) ของเนื้อที่ตำบล เขื่อนมูลบนและเขื่อนลำห้วยมีพื้นที่รับประโยชน์รวม 18,567 ไร่ (ร้อยละ 78.36) ของเนื้อที่ตำบล (สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้น้ำ กรมพัฒนาที่ดิน 2551 :3-14) จากการทำนาเกือบตลอดทั้งปีทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาโรคและแมลงศัตรูข้าวโดยเฉพาะปัญหาการระบาดของหอยเชอรี่

ดังนั้น จากประเด็นปัญหาดังกล่าวจึงมีความจำเป็นต้องทำการศึกษา การป้องกันกำจัดหอยเชอรี่ในนาข้าวของเกษตรกรในตำบลท่าลาดขาว อำเภอโซคชัย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและผู้เกี่ยวข้องใช้ เป็นข้อมูลในการส่งเสริมการป้องกันกำจัดหอยเชอรี่ได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรตำบลท่าลาดขาว อำเภอโซคชัย จังหวัดนครราชสีมา

2.2 เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับหอยเชอรี่ของเกษตรกรตำบลท่าลาดขาว อำเภอโซคชัย จังหวัดนครราชสีมา

2.3 เพื่อศึกษาการป้องกันกำจัดหอยเชอรี่ในนาข้าวของเกษตรกรตำบลท่าลาดขาว อำเภอโซคชัย จังหวัดนครราชสีมา

2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันกำจัดหอยเชอรี่ในนาข้าวของเกษตรกรตำบลท่าลาดขาว อำเภอโซคชัย จังหวัดนครราชสีมา

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเป็นการศึกษา การป้องกันกำจัดหอยเชอรี่ในนาข้าวของเกษตรกรตำบลท่าลาดขาว อำเภอโซคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยกำหนดตัวแปรในการศึกษา ดังนี้

3.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา สมาชิกกลุ่ม ประสิทธิภาพทำนา การรับข้อมูลข่าวสาร สมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานภาคการเกษตร ขนาดพื้นที่การเกษตร รายได้และรายจ่ายจากการปลูกข้าวและแหล่งเงินทุน

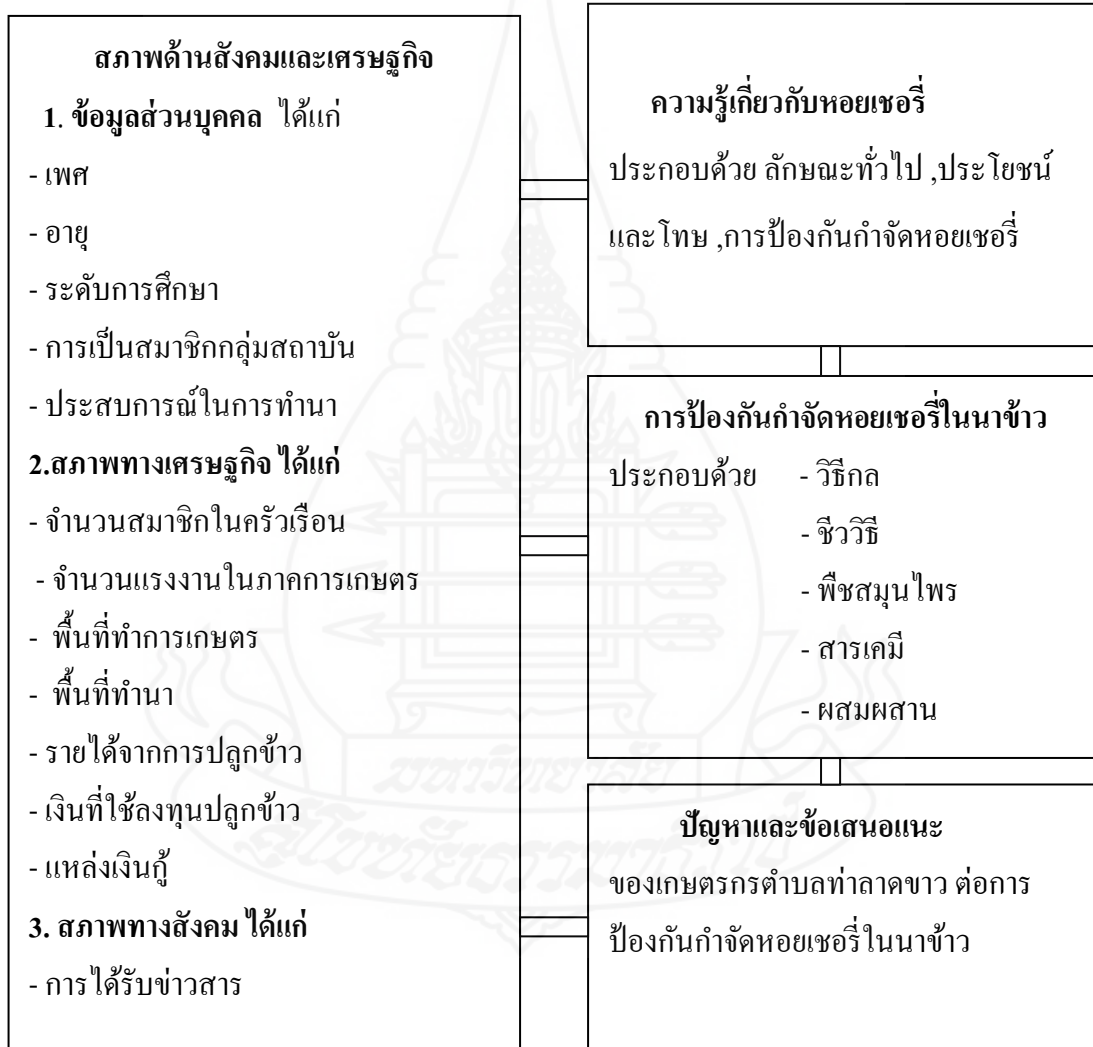
3.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหอยเชอรี่ ประกอบด้วย ลักษณะทั่วไป ประโยชน์-โทษ และวิธีการป้องกันกำจัดหอยเชอรี่

3.3 การป้องกันกำจัดหอยเชอรี่ในนาข้าว ประกอบด้วย การระบาด การป้องกันกำจัด โดยวิธีกล โดยชีววิธี โดยสมุนไพร โดยสารเคมี และโดยวิธีผสมผสาน

3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันกำจัดหอยเชอรี่ในนาข้าวของเกษตรกร

สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยตามแบบจำลองกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1.1

ตัวแปร ตัวแปร

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 **ขอบเขตเชิงพื้นที่** ศึกษา กับ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลท่าลาดขาวและขึ้นทะเบียนการปลูกข้าว ปี 2554/2555 ของสำนักงานเกษตรอำเภอโชคชัย จำนวน 394 คน

4.2 **ขอบเขตเชิงเวลา** ศึกษาการป้องกันและกำจัดหอยเชอรี่ในนาข้าวของเกษตรกรตำบลท่าลาดขาว อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาในช่วงเดือนธันวาคม 2555 – กุมภาพันธ์ 2556

4.3 **ขอบเขตเชิงเนื้อหา** ศึกษา การป้องกันกำจัดหอยเชอรี่ในนาข้าว แบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ สภาพสังคมและเศรษฐกิจ ,ความรู้เกี่ยวกับหอยเชอรี่ , การป้องกันกำจัดหอยเชอรี่ในนาข้าวของเกษตรกร, ปัญหาและข้อเสนอแนะ

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 **เกษตรกร** หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลท่าลาดขาวและขึ้นทะเบียนการปลูกข้าว ปี 2554/2555 สำนักงานเกษตรอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

5.2 **อายุ** หมายถึง อายุของเกษตรกรในปีที่ทำการวิจัย (2555)

5.3 **แรงงาน** หมายถึง สมาชิกในครอบครัวที่ทำการเกษตร

5.4 **การได้รับข่าวสาร** หมายถึง การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันกำจัดหอยเชอรี่ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อนเกษตรกร และผู้จำหน่ายเคมีเกษตร

5.5 **หอยเชอรี่** หมายถึง หอยโข่งอเมริกาใต้หรือหอยเป่าสีน้ำตาลที่มีลักษณะเหมือนหอยโข่งไทยแต่ตัวโตกว่าหรือหอยที่อยู่ในนาเป็นศัตรูที่ทำให้ต้นข้าวของเกษตรกรเสียหาย

5.6 **การป้องกันกำจัดหอยเชอรี่** หมายถึง การปฏิบัติเพื่อไม่ให้หอยเชอรี่เข้ามาทำลายต้นข้าวในแปลงนา

5.6.1 **การป้องกันกำจัดโดยวิธีกล** หมายถึง การลดปริมาณหอยเชอรี่ในแปลงนา โดยคนหรือเครื่องมือ ได้แก่ การเก็บหอยทันทีที่พบ การใช้พืชมียางคล้ายน้ำมันล่อแล้วเก็บ การใช้ตาข่ายเฝ้ากั้นทางน้ำไหล การใช้ไม้หลักปักทั่วแปลงนา และการควบคุมระดับน้ำในแปลงนา

5.6.2 **การป้องกันกำจัดโดยชีววิธี** หมายถึง การใช้ประโยชน์จากสิ่งมีชีวิตที่เป็นศัตรูธรรมชาติของหอยเชอรี่ (ตัวห้ำ) เช่น เป็ด นกปากห่างและนกกระยาง เป็นต้น

5.6.3 **การป้องกันกำจัดโดยพืชสมุนไพร** หมายถึง การใช้สารสกัดจากพืชและพืชสมุนไพรในท้องถิ่นป้องกันกำจัดหอยเชอรี่ในแปลงนา

5.6.4 การป้องกันกำจัดโดยสารเคมี หมายถึง การกำจัดหอยเชอรี่ด้วยสารอนินทรีย์ ซึ่งเป็นสารเคมีที่มีฤทธิ์ต่อหอยเชอรี่ ทั้งสารเคมีที่หน่วยงานราชการแนะนำ และสารเคมีที่เกษตรกร นิยมใช้ในการกำจัดหอยเชอรี่ที่มีจำหน่ายในท้องตลาดทั่วไป

5.6.5 การป้องกันกำจัดหอยเชอรี่โดยวิธีผสมผสาน หมายถึง การควบคุมหอยเชอรี่ ให้อยู่ในปริมาณที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายโดยใช้วิธีการต่างๆร่วมกันอย่างเหมาะสม

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

นำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการทำแผนอบรมให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับ การป้องกันกำจัดหอยเชอรี่และเป็นแนวทางวางแผนส่งเสริมให้เกษตรกรป้องกันกำจัดหอยเชอรี่ อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่

